

PENSIOEN, WONEN EN ZORG

De laatste tijd wordt veel gesproken over (de combinatie van) pensioen, wonen en zorg en het financieren van dit alles. Kan pensioengeld voor het betalen van zorg of aanpassing van de woning worden gebruikt? Is het mogelijk geld 'uit stenen te trekken' om met dit geld de extra zorg die op latere leeftijd nodig is, te financieren? Enkele gedachten die in dit kader spelen, komen in dit artikel aan de orde.

Pensioen is volgens de Pensioenwet (PW) ouderdomspensioen, nabestaandenpensioen (partnerpensioen en wezenpensioen) of arbeidsongeschiktheidspensioen, zoals tussen werkgever en werknemer overeengekomen. De PW omschrijft ook wat deze pensioensoorten inhouden.

Een andere definitie van pensioen vinden we in de Wet op de loonbelasting 1964 (LB). De LB noemt dezelfde pensioenen als de PW. De LB gebruikt het woord 'inkomensvoorziening' (bij ouderdom, overlijden van de partner, overlijden van een ouder, respectievelijk arbeidsongeschiktheid). De inkomensvoorziening is levenslang, in ieder geval bij ouderdomspensioen en partnerpensioen en moet vast en gelijkmatig zijn. De LB bepaalt ook dat pensioen niet afgekocht, vervreemd of prijsgegeven mag worden. Pensioen mag verder niet als zekerheid voor bijvoorbeeld een lening worden gebruikt.

Pensioen moet ten slotte ondergebracht worden bij een toegestane instelling, dus een pensioenfonds of een pensioenverzekeraar.

WONEN

Wonen, om even een open deur in te trappen, kan op allerlei manieren. Wat voor dit artikel van belang is, is of men de woning koopt of huurt. Heeft men de woning in eigendom, dan bouwt men – even los van eventuele economische cri-

ses – vermogen op. De kans bestaat dat men, als men met pensioen gaat, een woning heeft die geheel of gedeeltelijk hypotheekvrij is. De (bijna) hypotheekvrije woning heeft gevolgen voor de woonkosten, deze zijn dan laag. De woning zou dan kunnen dienen als onderpand voor een lening. Met het geld van de lening kan de bewoner het huis aanpassen en leeftijdsbestendig maken.

Mensen met een huurwoning bouwen geen vermogen op via hun huis. Hun vermogensopbouw 'moet' op een andere manier plaatsvinden.

ZORG

De zorg die mensen nodig hebben of willen is heel persoonlijk. Een gezond iemand kan lang zelfstandig blijven wonen. Bij afnemende gezondheid is hulp nodig. Deze hulp kan men krijgen op basis van allerlei wettelijke regelingen of voorzieningen, en al dan niet met het verschuldigd zijn van een eigen bijdrage. Wil men meer of anders dan de regelingen of voorzieningen bieden, dan heeft men hiervoor eigen middelen nodig. Het is plezierig als men hiervoor spaargeld beschikbaar heeft, geld uit stenen van het huis kan trekken of geld uit de pensioenpot kan trekken.

PENSIOEN

De regels voor pensioen en wat men met pensioen kan doen, vinden we in de PW en de LB. Pensioen is zoals gezegd levenslang en moet vast en gelijkmatig zijn. De enige varianten hierop die de wet biedt, zijn een

hoog-laagconstructie of uitruil van ouderdomspensioen in partnerpensioen of partnerpensioen in ouderdomspensioen.

Een deel van het pensioenkapitaal in één keer opnemen, bijvoorbeeld bij ingang van het pensioen, stuit op het wettelijk verbod van afkoop. Een dergelijke opname wordt gezien als afkoop en heeft tot gevolg dat het hele pensioenkapitaal fiscaal in één keer progressief is belast. Dit is dus geen optie om met de opname bijvoorbeeld het huis leeftijdsbestendig te maken.

Het mogelijk maken van de hier bedoelde opname vereist een wetswijziging. Het lastige bij een dergelijke wijziging is het bepalen van de grenzen voor de hoogte en de voorwaarden van de opname. Kan degene die de opname wil doen alles, en vooral de financiële gevolgen, overzien? In hoeverre moet iemand tegen zichzelf beschermd worden? Pensioen is tenslotte een inkomensvoorziening voor later. Het is een dilemma voor alle betrokkenen, inclusief politici, sociale partners en niet te vergeten 'Jan met de pet' zelf.

En hoe regelen we een en ander

Hoe geld uit stenen trekken?

fiscaal? Bij pensioen geldt de omkeerregel. De inleg voor en opbouw van pensioen zijn niet belast. Belastingheffing vindt plaats als het pensioen tot uitkering komt. Wat doen we met zo'n uitkering ineens? Meteen 52 procent, het hoogste inkomstenbelastingtarief, op de uitkering inhouden? Speciaal tarief? Belasting in één keer inhouden op de uitkering of in gedeelten in rekening brengen? Hoe regelen we dit laatste administratief? Welke kosten brengt dit met zich mee? Een hoop vragen waar een antwoord op gevonden moet worden.

WONEN (2)

Hiervoor is al aan de orde geweest dat een woning waarop de hypotheek geheel of gedeeltelijk is afgelost, als onderpand van een lening kan dienen. Met het geld van de lening kan de woning aangepast worden of kunnen extra zorgkosten gefinancierd worden.

Probleem hierbij is dat geldgevers niet zo happig zijn op het verstrekken van een (hypotheecaire) geldlening aan ouderen. Maar op dit terrein begint langzamerhand iets te veranderen.

.....
Greep uit de pensioenpot mogelijk maken?

VERZILVERLENING

De Verzilverlening is een initiatief van het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting. De voorwaarden voor de lening kunnen per gemeente verschillen, maar er zijn een aantal algemene voorwaarden.

De aanvrager van de lening hoeft tijdens de looptijd van de lening geen rente en aflossing te betalen. De maandelijkse woonlasten blijven hierdoor ongewijzigd. De lening mag niet hoger zijn dan 80 procent van de WOZ-waarde of de getaxeerde waarde van de woning. Verder hangt de hoogte van de lening af van de leeftijd; hoe ouder, hoe lager het bedrag.

Het Stimuleringsfonds gebruikt een veertig-jaars-vast rentetarief (op dit moment 1,7 procent). De rente wordt tijdens de looptijd van de lening bij de schuld opgeteld. De lening valt fiscaal in Box 3. Er is dus geen aftrek van betaalde rente voor de inkomstenbelasting mogelijk.

Er is al een gemeente die een Verzilverlening aanbiedt voor oudere huiseigenaren waarvan het huis overwaarde heeft. Deze gemeente keert maximaal 30.000 euro uit en heeft in totaal 300.000 euro klaar staan. De gemeente stelt verder als voorwaarde dat de aanvrager minimaal 57 jaar oud is en minstens één jaar in de gemeente woont. De lening mag gebruikt worden voor aanpassing van de woning, bijvoorbeeld het verwijderen van drempels of de installatie van een traplift. De lening hoeft niet, maar mag wel boetevrij afgelost worden tijdens de looptijd. De minimale aflossing is 250 euro.

OPEETHYPOTHEEK

Dit product is bij een paar geldgevers te verkrijgen. Bij dit product moet afgelost worden zodra de kredietlimiet is bereikt. Kan men de aflossing niet betalen, dan rest niets anders dan verkoop van het huis.

Een variant is beperking van het bedrag dat geleend kan worden, bijvoorbeeld maximaal een kwart van de overwaarde voor een zestig jaar oud paar en een wat hogere rente.

VERKOPEN EN TERUG HUREN

Sale en lease back kennen we uit de zakenwereld, bijvoorbeeld bij bedrijfsgebouwen. Maar er wordt nu aan een dergelijk product voor ouderen gewerkt. De grond onder de woning wordt verkocht en de voorma-

lige eigenaar gaat een maandelijkse vergoeding (canon) voor het gebruik betalen. De verkoopopbrengst van de grond zou vrij besteed mogen worden. Het is nog even afwachten hoe het product er uiteindelijk uit komt te zien en of het inderdaad iets is voor ouderen.

NATIONALE HYPOTHEEK GARANTIE (NHG)

Als ouderen willen verhuizen, bijvoorbeeld naar een kleinere woning, dan hebben ze door de aangescherpte financieringsnormen moeite om een hypotheek te krijgen. Dit is zelfs het geval als de nieuwe hypotheek lagere maandlasten met zich meebrengt.

De NHG verruimt de mogelijkheden voor senioren die tien jaar of minder vóór hun AOW-datum zitten. Ze kijken naar de werkelijke maandlasten en houden rekening met dat deel van het inkomen na pensioering dat zeker is. De verruiming heeft wel grenzen. De nieuwe woning mag niet meer kosten dan 265.000 euro, de maandlasten moeten lager zijn dan die van de oude woning en de rente moet minimaal twintig jaar vast zijn.

FINANCIËLE PLANNING

Wat het verhaal hiervoor laat zien, is dat financiële planning belangrijk is. We moeten erover nadenken en er op tijd mee beginnen. Niet alleen kijken naar het inkomen van nu, maar ook letten op het inkomen voor later en een vermogen/spaarpotje vormen. Niet iedereen doet dit of kan dit doen.

In een aantal gevallen is advies van deskundigen nodig en dat kost geld, wat niet iedereen in ruime mate ter beschikking heeft. Er zijn de kosten voor levensonderhoud, de opvoeding en de studie van de kinderen en ga zo maar door. Sparen voor later lukt door dezelfde oorzaak ook niet altijd.

En misschien moeten we in het onderwijs meer aandacht aan financiële planning besteden en niet alleen tijdens de *Pensioen3daagse of Week van het geld* met *Fix je risk*.

Duidelijk is in ieder geval dat het geen eenvoudige zaak is.

Mr. A.E. (Liesbeth) Koning
De auteur is senior legal counsel/
pensioenjurist en lid van de redactieraad
van de *Beursbengel*.

